

Dopisi za
uredništvo i
upravu šalju se na
adresu
Z A G R E B.
Braškovičeva ul. 36. I. kat.
(Lav Stern).
Rukopisi se ne
vraćaju.

ŽIDOV

HAJ'HUDI

Izlazi dvaput
mjesečno.

Pretplata:
Godišnje K 14,
polugodišnje K 7,
četvrtgod. K 3.50
Ujedini br. 60 fil

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA.

God. II.

I. srpanj 1918. - ZAGREB - 21. tamuz 5678.

Broj 13.

Slava dru Theodoru Herzlu!

Dne 3. jula 1904. (20. tamuz 5664.) prestalo je za uvijek kucati srce najvećeg Židova sadašnjosti, dra Theodora Herzla. Već je prošlo četrnajst godina, što tijelo Herzlovo počiva na groblju u Döblingu, čekajući da ga sinovi preporodjenog naroda prenesu u zemlju židovskih nada, u Palestinu. Već četrnajst godina ne djeluje onaj koji je postao stijegonošom naših najidealnijih nada, koji je svima nama dao život, ni sadržaj, koji je umio zaodjeti veliku židovsku bol, dubok jad naših duša u riječi gr omovite, silne i potresne. Nema više one divne pojave, kakve je svijet dosad rijetko kad vidio, a židovski narod u golusu nije dosad imao. Nema muža, koji bijaše tako velik, da nijesmo znali, koje je njegovo svojstvo uzvišenije i ljepše: inteligencija, plemenitost duše, idealizam, nesebičnost, ili čistoća zanosa. Nema više čovjeka koji se odlikovaše tolikom unutaršnjom čistoćom, da je snagom plemenitosti svoje ličnosti snažno djelovao na svakoga.

Providnost je poslala Herzla židovskom narodu, kad mu je bio najpotrebniji, u času kad su visoke ideje, koje su drijemale u narodu, čekale samo da budu probudjene na novi život. Tako je Herzl postao narodni vođa, u kojem bijahu utjelovljeni tisućljetni ideali židovstva. On posta bakljom golusa, oko koje se počeo organizirati u jedinstvenu cjelinu, prvi put u golusu, cijeli židovski narod, složan u zahtijevu, da se riješi židovsko pitanje i dade židovskim masama mogućnost dostojnog života na slobodnoj grudi.

Neumornim radom, sjajnim sposobnostima, beskrajnom ljubavlju za napaćeni svoj narod, stvorio je Herzl u kratko vrijeme djela, koja mu osiguraše besmrtnost: Digao je klonule duhove židovskih masa usadio nadu u bolju budućnost u milijune, srdaca istočnih Židova, pobudio ponos i židovsku svijest mnogih hiljada zapadnoevropskih Židova. On je pokazao, kako Židov može biti visoko kulturni čovjek, a u isto doba ipak svijestan član židovske zajednice.

On je židovsko pitanje učinio pitanjem cijelog kulturnog čovječanstva. Njegovom zaslugom je židovski narod postao faktorom svjetske politike, s kojim se mora računati. Da je njegovo nastojanje bilo ispravno, svjedoče događaji sadašnjosti. Ovi događaji znače pobjedu Herzlovih ideja, koje stoga moramo prigrliti svim srcem, jer su spasonosne za židovski narod, a donose blagoslova cijelom čovječanstvu.

Samo kratko vrijeme bilo je Herzlu sudjeno da djeluje u korist židovskog naroda. Ali on je ipak svoju zadaću u židovskoj istoriji divno izvršio. On nam je

sve dao, što je trebao i mogao da dade. *Mi smo čeznuli za idejom, za velikom idejom, koja će osloboditi narod iz tisućljetnog ropstva. Tu ideju dao nam je Herzl. Sve ostalo je sada naša zadaća. Stoga moramo uložiti cijelu svoju snagu, da bi ideju pretvorili u djelo.* Neumornim radom oko ostvarenja ove cijionske ideje, najbolje ćemo posvjedočiti svoju neizmjernu zahvalnost prema Herzlu, uzor-mužu, koji je svojem narodu doprineo najveću žrtvu — samoga sebe!

Herzlova oporuka.

Više nego za ikoga, vrijedi za židovski narod, da njegov duh u vremenu, kada porodi heroja, stoji u najvećoj protimbi s duhom i nastojanjem tog heroja. Tu ne koriste ni ozbiljne opomene, ni strogi ukori, ni ljute kletve starih proroka i zakonodavaca izraelskih, tu se ne haje za iskrene i uvjerljive besjede, ni za obećanja poletnih vodja u babilonskom sužanjstvu, tu se ne mari za odlučan obračun s dosadašnjim životom; ne poznaje se i ne priznaje valjanost, jednostavnost i ljepota putokaza, koji vodi iz postojećeg kaosa u sretnu i sredjenu budućnost, kako je to propovijedao Herzl Mojsija, Jeremija, Jezaja, Ezra, Nehemija, Juda Halevi, naišli su kod židovskoga naroda na istu onu protivnost ili bar na nerazumijevanje, kao i Teodor Herzl.

Ipak Herzl nastupa drugačije. Herzl dolazi kao veliki darovatelj, punih ruku i širokih grudi, spreman vazda da daje bez ikakvog uzdarja. Gospodsku dušu hoće da narodu ulije umjesto ropske, oči hoće da mu otvori i da mu ispravi savijenu kičmu. Zalutalima pokazuje put, koji vodi iz galuške tamnice u blaženi raj slobode tijela i duše. Ne u raj snova i fantazija, nego u raj zbilje, raj lijepe i udobne domovine sa vlastitim selima i gradovima vlastitim šumama i livadama, vlastitim seljacima, vlastitim jezikom i vlastitom kulturom. Pored svega toga i sâm Herzl ostade za života svoga za široku židovsku masu samo jeka, koja nalazi odziva tek u sitnom dijelu njenom.*

Narodna duša ne reagira na poziv svojih heroja za njihova života, onako jakim osjećajem kao onda, kada ti heroji iz života nestanu, a samo njihove ideje još žive ovjekovječene u oporukama, što ih ostavljaju narodu svome.

Bez sumnje je Herzl bio herojem u pravom smislu riječi. Dosta je da spomenem jednu od najznačajnijih crta u jednog

* (Ne dijelimo piščevo mišljenje. Narodne mase Židova u Galiciji, Poljskoj, Rusiji i Rumunjskoj brzo pokazahu razumijevanje i unatoč užasnim prilikama manifestirahu svoje pristajanje za cionizam. A upravo zapadnjački židovski inteligencijeri i kapitalisti (Rotschild!) trebali su toliko vremena, da nađu priključak k cionizmu. Op. ur.)

heroja, a ta je: potpuno utjelovljenje ideje, i djela. Zar nije Herzl živio i uživio se u svojoj ideji tako, da je svaka misao, svaka kap krvi svaki čas bila posvećena postavljenom idejalu, izbavljenju naroda? I. on kao pravi heroj ostavlja narodu oporučno svoju ideju, koja iz godine u godinu uvijek većma osvaja široke mase.

Budimo iskreni i priznajmo, da je ideja bila zrela, jer je i danas ista kao i prije, tek smo mi bili nezreli. A danas izgleda, da smo postali prividno zreli, da li vlastitom sposobnošću ili moguće uz pomoć postojećih političkih prilika, o tome sada nećemo raspravljati. Jedino to čvrsto stoji, da je današnja opća svjetska politička orijentacija s devizom, da svaki narod ima pravo samoodredjenja, uvelike doprinijela i našoj političkoj zrelosti, koja traži izlazak iz tog nesnosljivog položaja, u kojem se nalaze Židovi galuta. U tom času velevažne odluke postajemo si svjesni Herzlovih riječi, koje nam je ostavio u svojoj oporuci.

Kao nikada za razvitka cionizma, nije proglašeno oporuke, koja kulminira u misli: „Cionizam je povratak židovstvu prije povratka u židovsku zemlju“, bilo tako nužno kao baš sada, gdje prijete da metode rješavanja cionističkog pitanja, prilikom najnovijih političkih događaja, dožive lahkoumnu promjenu. „Povratak židovstvu prije povratka u židovsku zemlju“, ne zvuči li to kao memento svim onim cionistima, koji nalaze u prijateljskom odnošaju nekih velisila naprama cionističkom pokretu cjelovito rješenje cionističkog pitanja?

Prvi je i najvažniji preduvjet rješavanju žid. pitanja po Herzlovoj oporuci: povratak židovstvu na temelju emancipacije od svih ostalih tuđih narodnih primjesa, tako da se uzmogne postići potpuno židovstvo još u galutu, koje će onda da omogući potpun život zdravoga židovstva u Palestini. Drugi preduvjet, koji se naravno priključuje prvom jest, da uz emancipaciju od tuđinštine mora uslijediti potencirano uzgajanje židovske samosvijesti, u svrhu približenja izvornom židovstvu, jošte u galutu.

Kao što svaki orijentalac, prije nego će da unidje u hram, poduzimlje ritualno pranje, da se čisti i uzvišena čuvstva pokloni Bogu, tako je dužnost svakog cioniste, da najprije zauvijek prelomi veze, koje mu nesusjesno onemogućuju razvitak vlastitog židovskog bivstva. Treba da se očisti od tuđinštine, te da se onda radikalnim sredstvima uznastoji povratiti u zemlju i hram praotaca.

Učimo jevrejski i mi ćemo upoznati slast posjedovati vlastiti jezik. Čitajmo židovsku istoriju i mi ćemo moći diviti se našoj prošlosti i učiti iz nje. Pjevajmo ži-

dovske narodne pjesme i mi ćemo znati prosuditi ono divno raspoloženje, što ga recimo Srbi imadu, kad zapjevaju, svoje pjesme. Čitajmo židovske knjige i mi ćemo isto kao i drugi narodi čuti onaj sveti ponos, brojati velike i glasovite autore među svoje suplemenjake. Živimo uopće pravim židovskim životom od rana jutra do kasne večeri, svijesni uvijek, pa i pri najpraktičnijem poslu, da time radimo za vlastiti narod. Onda smo tek shvatili, šta će to da znači emancipacija od tudjinštine i potencirano uzgajanje židovstva, naime povratak židovstvu, u svrhu povratka u židovsku zemlju, jer je jedino tamo Židovu moguće, da proživi ono pravo izvorno židovstvo, koje bi se dalo karakterizirati riječju „Volljudentum“.

Cijonizam i ne znači drugo nego li neprekidno pripravljanje duše i tijela, u svrhu pripreve terena za budućnost, koja će nas u dogledno vrijeme dovesti do naše stare domaje, te koja će onda i potpunim pravom zahtijevati gotove ljude i Židove, zdrave i ponosne, radine i sposobne vazda uspravna hoda i vedra čela.

Pa da nam sada već nudjaju Palestinu i reknu nam: „Evo vam države“, bili time već bilo riješeno cijonističko pitanje? Oh ne, nikako. O tom veli oporuka našeg slavnog Herzla: „*Za osvojenje židovske zemlje potrebno je, da osvojimo prije našu židovsku dušu u sebi*“. Herzl nam dolazi u oporuci kao ljubljena sjena pred oči i opominje nas u pravo doba, da se ne damo zavesti kojekakvim manifestacijama nekih velesila, koje nam poput čarobnjaka prikazuju nestalne slike o budućem našem životu, nego da se pokušemo svaki pojedinac u se, te sebe odgajajući doprinesemo svaku žrtvu, koju narod od nas zahtijeva.

Herzla našega više nema, ali njegova, narodu posvećena oporuka živi i proživljava nov život, a u koliko taj život nije dovoljno bujan, a ono je tu čvrsta volja za tim novim životom. Budemo li pako živili u duhu Herzlove oporuke, onda će bez sumnje nastati i djelo tamo, gdje je volja. Kao što je momenat proglašenja oporuke iza smrti jednog narodnog vodje, velikana i heroja, uzvišen, tako nam postaje dan 20. tamuz godimice uvijek većim svečanijim i značajnijim danom dozivajući nam u pamet oporuku našega vodje, našega velikana, našega heroja. 20. tamuz neka nam bude do postignuća našeg cilja, svetkovinom poput Ševuota, gdje je po Mojsiji narodu proglašeno deset zakona. 20. tamuz treba da se pročita pred sakupljenim narodom izraelskim oporuka slavnog pokojnika, koji besmrtno u njoj živi, a iz koje mi novi život crpimo.

Braco.

Savez židovskih omladinskih društava.*

Imadete pravo: „...Omladina, kada poodraste, u židovskom pogledu ne vrijedi mnogo“.

Nu nije krivnja današnje omladine, da je daleko od židovstva. Krivi su roditelji, koji nam nisu u život dali ništa od židovstva, a krivo je i društvo, koje nas pušta da u mraku tapkamo. Kriva je i naša pučka škola, jer je na sasvim krivim principima sagradjena. Najjači su i najsudbosenjniji utisci, što ih primamo u djetinjstvu. Dječje je srce otvoreno svim — po gotovo

lijepim čuvstvima. Dijete ne pita, hoće li u životu imati koristi ili štete od svog židovstva, ono gleda samo, što je lijepo ili ružno, bez obzira na korist. Ne valja već i sam naslov škole: Izraelitska konfesionalna pučka škola, (Kad bi naši „odlučujući“ faktori znali, kakovu unutrašnju borbu donosi ta riječ mladeži u zrelijim godinama, oni bi je sigurno promjenili).

Iz naše pučke škole izlaziš kao izraelit. Znači: Hrvat si, a mojsijeve si vjere, a okolina ti pokazuje svakim činom, da nisi član hrvatskoga naroda. I dosta osjeća svaki naš mladić, da vjera nije jedina njegova veza sa židovstvom. Grozne su te nutarnje borbe, a sve o pitanju: „Što sam zapravo?“

Svi narodi svijeta upotrebljuju svoje pučke škole, da djecu uzgoje u ljubavi za vlastiti narod. Hrvatske su nam pučke škole najboljim dokazom. Učitelji pripovjedaju djeci o ljepoti domovine i o slavnim djelima djedova. Zašto se to ne čini u našim pučkim školama?

Zašto se našoj djeci govori uvijek samo o židovskoj religiji, a nikada o židovskom narodu, zašto o Kolomanu, a nikada o Herzlu? Iz takve „židovske“ škole izlaze onda djeca, kojoj se u 17. i 18. god. treba tek dokazivati, da židovski narod opstoji. Zašto varamo našu djecu? Nije li taj sistem koban? Meni je mudrost tog sistema nerazumljiva.

Srednja je škola za neosvijestenu našu braću, a to je većina, prava pogibao. Glavna ja tedensa srednje škole, da uzgoji narodnu inteligenciju. Mi se često samo nesvjesno opiremo tom nama tudjem duhu, jer znamo i osjećamo, da su dužnosti židovske omladine drugačije od onih hrvatske omladine. No malo je nas, koji smo to spoznali, a mnogo ih je, koji plivaju sa strujom Škola, a osobito srednja, najjače je sredstvo asimilacije.

Od hrv. srednje škole mi treba da primimo samo opću naobrazbu, neovisnu o nacionalnoj znanosti.

Židovsku naobrazbu treba da sami stičemo izvan škole, koja nam je ne može dati.

Svakome je od nas jasno, da poznavanje žid. povjesti još ne znači, biti židovski naobražen. Potrebno je da govorimo i naš jezik. Kogod je od nas pribivao bečkom žid. Jugendtagu, srce mu je silnij: kucalo, kad je čuo našu riječ, jevrejski govor. Razumjeli smo tragediju našega naroda. Nu ujedno smo stekli nadu, da ćemo uz dobru volju i ljubav sve popraviti. Ne smijemo učiti jevrejski kao francuski. Jevrejski jezik neka nam bude nešto više, sjajnije i svetije. Treba da se obrazujemo u žid. smislu upoznavanjem naše literature. Tako ćemo upoznati mišljenje i srce naše braće, i ako nam ne će biti odmah moguće, da stupimo s njima u trajnu vezu.

Zadaća je židovske mladeži ukoliko: da se uži u židovstvo, da živi židovskim duhom u ljubavi za svoj narod. Mladež to ne može, dok joj nije jasno, kuda u narodnom pogledu pripada. Zato treba prije svega to pitanje riješiti kod mladeži i za mladež.

Mi mladi Židovi osjećamo, da nas mnogo toga dijeli od naroda, sred kojega živimo. Mi se nećemo i ne možemo asimilirati, jer čujemo, da bi asimilacija značila napuštanje nečesa, što nam je vrlo drago i što se ne da dobro zamijeniti ničime. No dok je malo nas osviještenih, mnogo je onih, koji žele asimilaciju ili se dapače već

čute asimiliranim. Naša dužnost je dakle, da tu zalutalu braću dovedemo na pravi put. Ima i naše braće, koja doduše priznaju židovski narod, ali ne vide mogućnosti da rade za nj. Ti se drugovi, željni borbe, koja je svakom mladom čovjeku prirodjena, bacaju u drugi izvanžidovski tabor i tu se bore. Zasluga je cijonizma, da je tim borbenim mladićima omogućio, da rade za vlastiti narod.

Prvu zadaću žid. omladinske organizacije vidim u tome: privući sve naše mladiće u svoje kolo i oduševiti ih za rad. To možemo, a i činimo mi u Zagrebu. Mi u svojoj organizaciji „Lit. sastanci“ radimo za našu stvar i gledamo, da što više pristata dobijemo. Isto radi i vrijedno društvo „B'not Cion“. No to je moguće nama u Zagrebu, koji smo si svijesni naše dužnosti. Ali i u provinciji ima mnogo drugova, koje bi trebalo dovesti na pravi put.

Naš se mladić u provinciji čuti slabim. On ne vidi u okolini nikakav rad za narodnu stvar. Nije čudo, da onda otpadne od naroda. Roditelji mu nisu pružili ništa, okolina takodjer ništa. Mi ali čujemo dužnost, da ga privedemo narodu. To nam nalaže naša savjest.

Stvorimo li jednu centralnu židovsku omladinsku organizaciju i upustimo li se u pismeni saobraćaj sa već postojećim društvima i drugovima u provinciji, stvorit ćemo si jasnu sliku o našem položaju i znati ćemo urediti svoj rad.

Moram ovdje na nešto upozoriti, što je pogledom na naš buduću rad od neizmjerne važnosti. Činjenica je, da je nas mladiće k židovskoj spoznaji dovela obično jedna pojava, koja je izvan židovstva, a njemu neprijateljska: antisemitizam. Ali mi treba da udesimo naš rad tako, da ljepotom nasljedjenih naših narodnih dobara odgojimo valjanu židovsku omladinu. Na naš židovski omladinski odgoj treba da djeluju pozitivni židovski, a ne negativni antisemitski momenti.

Potrebna nam je organizacija i radi toga, da imamo uvijek jasnu sliku našega rada. Na glavnoj godiš. skupštini sastavili bi bilancu našega rada. Eventualne pogriješke nastojali bi popraviti.

Zadaća je omladinske organizacije, da centralizira sve naše sile, da zajedničkim radom kročimo k ispunjenju zajedničkog idejale. Predlažem osnutak takove organizacije na slijedećim načelima:

Članom organizacija može biti svaki onaj, koji je nacionalno osviješten, a nije anticijonist. To je prihvatio i Oester. Jüdischer Jugendtag u Beču. Organizacija dakle nema cijonistički karakter, već je opća kulturna židovska omladinska organizacija.

Zadaća je centralne omladinske organizacije, da svim silama podupire omladinska udruženja u provinciji. Na primjer u Varaždinu opstoji jedna mlada organizacija i željela bi urediti svoju knjižnicu. Nemajući dovoljno iskustva i nepoznavajući židovsku literaturu, obraća se to udruženje na centralnu organizaciju po savjet, gdje će ga brzo dobiti. Nekoliko drugova u Požegi žele osnovati društvo, pa se obraćaju na centralnu po savjet, kako da se organiziraju. Već ova dva primjera dovoljno karakterišu zadaće organizacije. Centralna organizacija imat će silu posla, dok današnje prilike uredi, no uspjeh ne bi mogao izostati. Centralna organizacija izdavala bi omladinsku biblioteku. Na potrebu takove biblioteke upozorio je u br.

*Odgovor jednog omladinca na članak u br. 12

11 br. „Židova“ g. prof. Dr. Gavro Schwarz, koji to jamačno mora najbolje znati, kao vjeroučitelj najvećeg broja židovske srednjoškolske mladeži u Hrvatskoj.

U novije se doba osobito pokazala potreba dobrih prijevoda. Stim bi našoj židovskoj stvari mnogo pomogli, a uspjeh je u današnjim prilikama jednoj biblioteci zamjenjen (prevodi Aša, Alejhema, Sforima).

Centralna organizacija izdavala bi s vremenom i svoje glasilo, u koje bi izvješćivala o važnijim događajima iz žid. svijeta i omladinskoga pokreta u susjednim zemljama (Austriji, Njemačkoj), te bi ujedno služilo omladini za izmjenu misli.

Dužnost bi bila centralne organizacije, da pored duševne izobrazbe naše omladine, goji i tjelovježbu osnivanjem gombalačkih udruženja i izletničkih društava po uzoru „Blau-weiss Vereina“ i „Šomrim“ organizacija.

Naravno je, da bi za ostvarenje svega toga trebalo novčanih sredstava. No kraj dobre volje, mogu se sve te zapreke lako prebroditi, a da članarina ne bude odveć visoka.

Dakako, da omladina sve to ne može sama izvesti, nego bi cijelo židovsko društvo moralo podupirati organizaciji rad naše omladine oko židovskoga odgoja. Glavna je svrha te organizacije stvoriti iz židovskog omladinca židovskog čovjeka, kakovog mi želimo i trebamo. Mi tražimo čitavog Židova, pa ako ga kod nas još ne bi bilo, mi ćemo ga stvoriti. Ne riječima, već djelima, našim radom i našim životom hoćemo da postanemo i postat ćemo valjani i podpunji Židovi.

Na posao! Pristupimo osnutku centralne židovske omladinske organizacije, koja će služiti toj svrsi.

Zev Šahov.

Iz jugoslavenskih zemalja.

Pali na bojištu! Stigla nam je tužna vijest, da je na talijanskom bojištu smrt pokosila dva nadobudna mlada života, dva odlikovana vojnika: Dana 15. lipnja pao je u 21. godini života, abiturijent trgov. akad. poručnik u prič. 26. dom. pješ. puk. David Anhaltzer iz Karlovca, a 17. lipnja pao je u 20. g. života, abiturijent real. gimn. zastavnik u prič. 26. dom. p. p. Gjuro Hermann iz Zagreba. Lijepo vrline resile su ova dva druga. Obojica bijahu dobri sinovi, vjerna braća i mili drugovi; obojica bijahu čestiti ljudi, valjani vojnici i svjesni Židovi. Cijonistički pokret izgubio je u pokojnicima oduševljene pristaše i marljive radnike. — Čast uspomeni palih židovskih junaka, Davida Anhaltzera i Gjuro Hermanna!

Odlikovanje. Poručnik u pričuvu B. H. pj. p. br. 1. Menahem P a p o, koji je kao invalid iz ruskog zarobljeništva izmijenjen, odlikovan je sada vojničkim krstom trećeg razreda za zasluge sa mačevima. Od prije odlikovan je srebrnom kolajnom II. razreda za hrabrost. — Natp. u pričuvu 25. dom. pješ. puk. Leon B ü c h l e r dobio je svoje treće odlikovanje: Previšnje pohvalno priznanje s mačevima. — Jednog. dobrov. vodnik (B. H. I. R. Nr. 3.) Albert E l a z a r odlikovan je srebrnom počasnom kolajnom crvenoga križa. — Poručnik P a v a o B e c k odlikovan je za hrabro držanje pred neprijateljem srebrnom kolajnom II. razreda. — Natporuč. u prič. Drag. F r i e d m a n n odlikovan je previš. pohval. priznanjem s mačevima.

Zagrebačka bogoštovna općina protiv pomoćne akcije za Palestinu. Čini se, kao da su asimilantski predstojnici bogoštovnih općina na cijelom svijetu jednaki. Naš je predstojnik savršen tip anticijonističkog Roš-ohakola. On izjavljuje u sjednici predstojništva na inicijativni predlog,

da se bog. općina postavi na čelo akcije za pripomoć Palestini, — da to nije stvar općine, da bi se on protiv takovog zaključka predstojništva svim silama borio (znači valjda, da bi izvršenje takvoga zaključka suspendirao, do riješenja njegovoga utoka)? i da bi takav zaključak bio užasna opasnost za nas. Reče i ostade živ. Badava ga upozoruješ, da ne smijemo našu židovsku braću u Palestini pustiti skapavati od gladi. Badava tvrdiš i dokazuješ, da to nema posla sa cijonizmom, da su Židovi uvijek i svagdje — dok još i nije bilo cijonizma — podupirali Palestinu, da ta pripomoćna akcija stoji pod protektoratom ministarstva vanjskih posala, a da je podupire i ne-židovski »Pro-Palestina-Komite« u Berlinu, kojega su članovi veliki njemački učenjac i političari. On je bezuvjetni protivnik cijonizma. Zato je bezuvjetno protiv svega, što je u savezu s Palestinom i ne dozvoljava, da se cijonizam pod maskom „Pomoć Palestini“ uvuče u Kehilu. Neispravno tvrdi, da mađjarski Židovi ne daju ništa za Palestinu, — a sakupili su pod konac prošle godine K 180.000. — za Palestinu. Otkada našem predsjedniku imponiraju mađjarske prilike? Prije mu je uzorom bio bečki Roš-hakohol. Ne zna li predsjednik zagr. izr. bog. općine, da bečka izr. bog. općina oficijelno sudjeluje u akciji „Pripomoć Palestini“? On to ne zna, jer ne će da vidi i znade, što mu ne konvenira. A onda, to prelazi teritorij zagrebačke izr. bog. općine, — a nas se ne tiče, što je izvan naše općine . . . ?

Židovska djačka menza u Zagrebu. Misao ove korisne institucije, koja svim prijateljima žid. omladine već nekoliko godina lebdi pred očima, sazrela je napokon i našla konkretna izražaja u zaključku, što ga je stvorilo. Židovsko akad. potporno društvo nakon temeljite i svestrane

Prva Herzlova poruka.

Iz djela: „Judenstaat“. Godine 1895.

Misao je prastara. To je ponovni osnutak židovske države . . . Cijelim svijetom odjekuje vika protiv Židova i to budi za spalju misao . . .

Vjerujem u mogućnost ostvarenja . . . Židovska je država svjetska potreba, stoga se mora ostvariti . . .

Židovi, koji hoće, ti će imati svoju državu i oni će zavrijediti, da je imaju . . .

Za uspjeh nastojanja uzdizati će se molitve iz sinagoga. Ali i iz crkava. Jer će nestati starog pritiska, od kojeg su trpili svi . . .

Ali prije svega treba da svijetlost zacari u glavama. Misao mora doprijeti do u zadnje, najkukavnije gnijezdo, gdje žive naši ljudi. Oni će se probuditi iz svog tupog drijemeža. I život svijetu nas primiti će u se novi sadržaj . . .

I zato vjerujem, da će izniknuti iz zemlje naraštaj divnih Židova. Uskrsnuti će opet Makabejci!

Židovi, koji hoće, ti će imati svoju državu!

Treba da već jednom živimo kao slobodni ljudi na vlastitoj grudi i da spokojno umiremo u vlastitom zavijaču!

Naša će sloboda osloboditi, naše će bogatstvo obogatiti, a naša će veličina uveličati svijet!

I što ćemo tamo pokušati za naš boljitak, to mora djelovati, puno snage i kao sreća, svakuda, na dobrobit svih ljudi! . . .

Herzl njemačkom caru.

U taboru kod Jerusalema god. 1898.

. . . Skupina sinova Izraelovih približava se s najdubljim poštovanjem njemačkom caru u zemlji, koja bijaše domovinom naših otaca. S tom svetom zemljom ne veže nas nikakovo pravo, koje bi vrijedilo još danas. Mnogo je pokoljenja došlo i otišlo od onda, kada je ova zemlja bila židovska. Ako se o tome govori, tada je to, kao da govorimo o snu iz davnih vremena. Ali san još živi, živi u mnogo stotina tisuća srdaca. Taj san bijaše i još je uvijek divna utjeha u premnogim bolnim časovima našeg trpećeg naroda. Ta misao krije u sebi vječnost, premda je ona svoje oblike zaista mnogostruko mijenjala s ljudima, s uredbama i vremenima.

Cijonistički je pokret današnjeg dana stoga zaista sasvim moderan. On nadovezuje na prilike i uvjete sadašnjega života i hoće da riješi židovsko pitanje iz mogućnosti našega doba. Jest, mi vjerujemo, da sada može uspjeti, jer je čovječanstvo obogaćeno prometnim sredstvima i tekovinama tehnike. Poduzeća, koja su još prije pol stoljeća smatrali fantastičnim, sada su svakdašnja. Vodena para i elektriciteta promijenile su lice zemaljsko. Odakle treba povući konzekvencije i za čovječnost. Eto, tu je zemlja naših otaca, koja je zgodna za naseljivanje i obradivanje. Vaše je Veličanstvo vidjelo zemlju. Ona vapi za ljudima, koji treba da je obraduju, a mi imademo među svojom braćom strahoviti

proletarijat. Ovi ljudi vapi za jednom zemljom, koju bi htjeli obradivati. I tako nastojimo, da iz dvije nužde — zemlje naroda — razumnom vezom obih — stvorimo novo blagostanje. Držimo, da je ovo nastojanje toliko dobro — da doista zavrijeduje naklonost najvećedušnijih . . .

Duboko smo uvjereni, da ostvarenje cijonističke osnove mora i za Tursku značiti blagostanje. U zemlju dolaze eneržije i materijalna sredstva. Dade se predvidjeti, da će biti oplodjeni prostrani pusti predjeli, a iz svega toga izniknuti će više sreće i civilizacije za mnoge ljude . . .

Naša misao ne ugrožava ničija prava niti čuvstva pobožnosti. Shvaćamo i štujuemo pijetet svih vjeroispovjesti za tlo, iz kojeg je izrasla i vjera naših otaca.

To je domovina ideja, koje nijesu svojim isključivo jednog naroda ili jedne vjeroispovjesti. Što je viši stepen civilizacije čovječanstva, to jasnije će ljudi spoznati ono, što je zajedničko u tim idejama. I tako je pravi grad Jerusolim sa svojim sudbonosnim zidinama, postao simboličkim gradom, koji je svet svim kulturnim narodima! . . .

**Darujte za evakuirane
Židove u Palestini!**

asprave na svojoj plenarnoj sjednici kako slijedi:

„Ž. A. P. D. smatra savremenim i neophodno nužnim osnutak židovske djačkemenze, u kojoj će naći opskrbu i utočište. svi oskudni akademičari Židovi kao što i srednjoškolci. Ostvarenje ove ideje imalo bi se povjeriti izr. bogoštovnoj općini u Zagrebu uz suradnju Ž. A. P. D. i građanskih slojeva“.

Ne ćemo se upustiti u potanko razlaganje uzroka povoda i pobuda, koji govore za ostvarenje menze. Dužnost nam je ipak svratiti pozornost na najbitnije. — Uslijed manjkave organizacije pripomoći i neznatnih raspoloživih sredstava bio je položaj naših oskudnih akademičara, a osobito srednjoškolaca kukavniji nego li igdje drugdje. Velika većina ovih bila je prepuštena sudbini, upućena na vlastitu zaradu, pa nije čudo, da je bilo mnogo, suviše mnogo brodolomaca, koji su uslijed nenasnosnih materijalnih prilika morali mladenačkim žarom započete nauke u neravnoj borbi napustiti i nepotpunom naučnom spremom ići u život, gdje ih je stiglo razočaranje. Danas već nesavremena institucija t. zv. „Tägessera“, koja vrijedja i najelementarniji ljudski ponos, ne može da predusretne, a kamo li da odstrani te žalosne posljedice, koje nas gromko opominju i zovu na dužnosti i žrtve, koje treba da pridonesemo. Institucija „Tägessera“ stvara upravo nenasnosan odnos jednako za djaka, kao što i za dobrotvora.

Potpora treba da liječi rane, a ne da ih zadaje, treba da uzdiže, u ne da ponizuje!

Osnutkom medicinskog fakulteta narasao je broj židovskih akademičara, a rasti će postepeno sve više, osobito broj onih oskudnika, koji drže, da će u svojoj domovini, uz izdašnu potporu svojih suplemenika, lakše odoljeti poteškoćama, nego li u tudjini, gdje bi bili uslijed nevjerojatno teških materijalnih prilika današnjega doba izvrženi najvećoj bijedi.

Židovska djačka menza bit će osim toga jakim uporištem i onih mnogih manje oskudnih, no neimućnih djaka, koji će prema prilikama uz umjerene cijene doći do čestite građanske opskrbe.

Uvjereni smo, da će sl. zagrebačka izr. bogoštovna općina shvatiti važnost momenta, a još više, da će kod ostvarivanja

ove plemenite institucije naići na svestrane simpatije, suradnju i najizdašniju potporu svih izr. bogoštovnih općina i najširih židovskih krugova u Hrvatskoj i Slavoniji, te Bosni i Hercegovini, jer će baš studenti iz provincije u najvećoj mjeri da uživaju blagodati ove važne humanitarne institucije.

Želimo, da se najuglednije i najispitanije sile stave u službu stvari, pa ne sumnjamo, da će se uz današnje povoljne prilike nekih krugova u što skorijem vremenu i u što ljepšoj formi ostvariti židovsku djačku menzu. B.

K pitanju organizacije naših omladinskih društava. (Dopis iz Zagreba). „Jugendtag“ u Beču, koji je održavan polovinom prošlog mjeseca, zaključio je osnutak organizacije svih židovskih omladinskih društava u Austriji. Razlozi, koji su doveli do tog osnutka, bili su takovi, da je i laiku potreba te organizacije morala biti shvatljiva. Nije se išlo za pompoznom formom manifestacije mladožidovskog pokreta ili za imitacijom kakove druge organizacije. Potreba se njezina osjećala, te je osnutak zrio plod dugogodišnjeg nastojanja.

Jedno naše omladinsko društvo izaslalo je na taj „Jugendtag“ svoje delegate. Vrativši se bio im je prvi posao, da ono, što su vidjeli i čuli u Beču, ostvare ovdje u drugom obliku. No začudo, kao da ih na to nijesu nagnali oni razlozi, koji su temelj austrijske organizacije. Čini mi se, da njihovo nastojanje ne dira jezgru, nego samo površinu. Sasvim je naravno, da su se njihovi referati o „Jugendtagu“ držali vanjskih dojmova i da su na pitanje, kakovu bi svrhu imala njihova nova organizacija, dali nejasne odgovore.

„Jugendtag“ u Beču bavio se mišlju organizacije naših društava, te je u tu svrhu poduzeo potrebite korake kod vlade. Vrlo smo skeptični, da li će g. ban Mihalović i koalicija Židovima za volju promijeniti naredbe o zabrani društava i pravu sastajanja.

No ove su poteškoće izvanjske i premostive. Ali mi ne vidimo prave svrhe osnutku udruženja omladinskih organizacija kod nas i to takvih „kao u Austriji“. Quod licet Jovi, non licet bovi. Temeljni je preduvjet jedne organizacije društava — opstanak tih društava, a tih kod nas nema.

Što iole nešto vrijedi, to je ono nekoliko ženskih društava. Žalosno je, ali istinito: Muška, u koliko ih ima, ne vrijede mnogo. Njihovo se djelovanje gubi u parlamentiranju, vječnim izborima i priredjivanju zabava i zabavica. I ta bolesna društva (koliko ih u svemu ima na slavenskom jugu?) da dadu zdrav organizam?

Nemojmo se gubiti u formama, budimo svijesni sadržaja i zadaće. Mnogo je nužnije uzgajati članove društava u židovskom duhu. Nama ne može biti svrha iskazati toliki i toliki broj članova društva ili organizacije, nego nekolicinu uspješnih produkata te organizacije. Stvorimo prvo nekoliko snažnih, valjanih i zdravih omladinskih društava, koja će znati što hoće — ostalo će već doći, ako će biti nužno.

Mirko K.

Graz (Bojovna asimilacija). Izvjestili smo Vas o osnutku »Židovskog narodnog društva« u Grazu. Rad napreduje povoljno i neprestano pridolaze novi članovi. Idilični mir, koji je do nedavna vladao u našoj općini, je nestao. Velika zasluga u tom pogledu ide našega bojovnoga Roš-Hakola Rendija. Njegova je deviza: „Maleni smo i slabi. Treba da se uvučemo, pritajimo, pretvaramo i sakrivamo. Neka nas se ne vidi i ne čuje, jer nas mrze i ne dadu nam živjeti“. Ipak je njegova protivnost prema cijonizmu tolika, da je i sam napustio mir i bacio se u borbu protiv cijonizma. Piše bojovne cirkulare i razasila ih — ne samo po Grazu, nego i u Beč i Zagreb, svakuda, gdje se nada naći sumišljenika. Šteta, da toliku marljivost ne posvećuje boljoj stvari. Utvara si, da će on — upravo Simon Rendi! — zaustaviti razvitak cijonizma. Ne uspije li mu to, a ono bar hoće postići, da cijonizam u Grazu ne uhvati korijen. Jer upravo u Grazu — ako već inače svagdje na svijetu — cijonizam i židovski nacijonalizam ne naju zaista raison d'être. Jer u Grazu je dosele antisemitizam bio vrlo pristojan i podnosljiv, u Grazu je bilo i „njemačko-liberalnih“ (što još ne znači filosemitskih ili barem asemitskih!) listova, a sada Cijonizam i židovski nacijonalizam probudjuju i prouzročuju agresivni antisemitizam. Kako se vidi, to su pretpotopni argumenti. Što im nedostaje na originalnosti, to se nadomještava smionošću tvrdnja i izvraćanjem činjenica. Ne možemo

Herzl omladini*.

... Današnji učenici treba da postanu pomoćnici i majstori, — da bi mogli zamijeniti u radu za cijonizam nas, koji sada radimo.

Cijonizam sam negdje nazvao beskrajnim idejalom. I doista, ja vjerujem, da će nam cijonizam ostati idejalom i poslije postignuća naše zemlje Palestine. Jer, kako ga a shvaćam, sadržava cijonizam, ne samo težnju za osnutkom pravno osigurane grude za naš siromašni narod, već također težnju za čudorednim i duševnim usavršivanjem.

Tko dakle mlade duše vodi na ovaj put, čini, kako ja mislim, dobro djelo...

Omladinci, saberiti svoje sile! Trebamo Vas, čekamo na Vas! Ne vježbajte samo duh, nego i mišice! Jaki i uspravni treba da budete! A učiti morate s marom i oduševljenjem! Mi ćemo trebati Vašu snagu, kao i Vaše znanje!...

* Iz »Putnog blagoslova«, što ga je Herzl napisao tri mjeseca pred svoju smrt g. 1904. za omladinu: „Unsere Hoffnung“, Beč.

Herzl na kongresu.

Svečano otvorenje prvog kongresa. Rasijani Izraelci sakupiše se. Na poziv Theodora Herzla došli su iz zapadne i istočne Evrope. I Amerika je poslala svoje izaslanike. Crnobradi čerkeski gorski Židovi sjede kraj Židova iz Kaplandije, ortodoksní ruski rabini kraj njemačkih odvjjetnika.

Gledajući ovu skupštinu, obuze me neopisivo oduševljenje. Ovaj zbor Židova iz svih krajeva svijeta bijaše prvi uspjeh proročkih obećanja. Cio svijet upire poglede na ovaj zbor. Činjenica, da je uopće postalo moguće naći zajedničku misao za Židove svih zemalja i raznih civilizacija, za ortodoksné istočne Židove i asimilirane zapadne Židove, — ta je činjenica ispunila svako srce neopisivim oduševljenjem. A kad je stupio na govorničku tribinu muž, koji je izrekao nezabovne riječi, da je *cijonizam povratak židovstvu prije povratka u židovsku domaju* — tada ga je neobična skupština pozdravila neprispodobivim zanosom i klicanjem.

Još ga živo vidim pred očima, lijepog,

stasitog muža. U okviru crne kose i brade lice mu je blijedo kao alabaster, sve radi prevelikog unutarnjeg uzbuđenja. Tako je mirno, nepomično i oborenih očiju stajao, dok je okolo njega bijesnila bura oduševljenja. Ko bi mogao reći, što je oćutio u tim časovima? ... Tri hiljade godina židovske istorije prohujaše pored njega... Kroz žar arapske pustinje vodi velikan svoj narod iz ropstva u slobodu... Hiljadu godina kasnije sagrađio je drugi nanovo uništeno svetište i doveo rasijane opet u židovsku zemlju. Poslije petsto godina umiru zadnji junaci u plamenu goruće Morije. Uzalud pogiboše. Židovski narod luta po svijetu. Plamen osvjetljuje putove progovljenih. Neumorno putuju i bez cilja...

A evo, tu stoji on, muž, koji je postavio cilj vječnom putovanju. Taj je cilj Cijon!

Bura oduševljenja i odobravanja se utišala. Blijedo lice Herzlovo posta živahnije, a u njegovim lijepim nezaboravnim očima zasja žar proroka iz Judeje i Galileje... Herzl, majstor stila, nastavio je svoj prvi kongresni govor...

Po dru M. Ebneru.

polemizovati sa ljudima, koji ne će da vide istinu (zašto ne će da je vide, to je normalnom mozgu nerazumljivo; mi smo već tako daleko od ovih maušlovskih kreatura, da ih više nemožemo razumjeti!) Idemo na rad, da židovski narod naučimo uspravno stajati i hodati, i ispravno gledati i misliti. Asimilanti, koji ne nadju pravodobno priključak svome narodu, koji si utvaraju, da svijet stoji, jer se oni ne miču, — oni će se brzo uvjeriti o svojoj zabludi. Naći će se na blatnoj cesti prezreni od židovskoga kao i od svih ponosnih članova drugih naroda, a pregaženi po neprijateljima židovskoga naroda. I bit će im pravo, jer nijesu htjeli da vide istinu. Iz kukavičluka i ropske pokornosti padali su u prah pred svakim nežidovom, a pogotovo pred kakovim — policajcem ili čak pred jednom vladom. Tko nedostojno živi, ne zaslužuje dostojniji svršetak.

Upravo su nam stigle vijesti o »Deutscher Volkstagu« u Beču. Što velite filosemitizmu vaših njemačkih inovjernih suplemenjaka gospodine Simone Rendi?

Ben-Cijon.

Šekel i centralni fond 5678. Unišlo je od 12./9. do 25./6. 1918.: Bojište (Jakob Alkalaj) 5 članova K 10.—, Travnik (dto) 1 član K 2.—, Sarajevo (dto) 4 članova K 8.—, Jagodina (Dr. Pto), 20 članova K 43.—, Micske (Azriel) 1 član K 4.—, Bojište (Dr. D. E.) 1 član K 10.—, Bjelina 20 člana K 75.—, Bihać 10 članova K 24.—, Žepče 10 članova K 45.—, Zagreb 42 člana K 125. Ukupno 114 članova, 346 kruna, a sa prije iskazanim 1441 sa K 5021.61.

Židovski pjevački zbor u Zagrebu. Već odavna osjećala se potreba, da se njeguje židovska pjesma i u Zagrebu. Stoga su prijatelji žid. pješke ustrojili pjevački zbor, koji će u prvom redu njegovati žid. umjetnu i narodnu pjesmu. Pjevačice i pjevači dobro došli! Svatko tko ima interesa može da stupi u taj zbor. Prijaviti se može svaki dan, izim subote i nedjelje, u upravi „Židova“ (Petrijnska ul. 22) od 2—5 sati popodne.

Dobrotvori Žid. akad. pot. društva u Zagrebu. „Žid. akad. potp. društvu“ pristupili su nadalje kao članovi utemeljitelji: Albert Hertmann, S. Reisner,

kr. savjetnik Šandor A. Aleksander, Matija Freund tvornica cigaret papira, N. N. sa K 200 zatim Artur Kremen, Virovitica, S. Kabiljo, Banjaluka, sa 150 K, zatim Simon Edo Stern, Josip Cohen, A. Hochsinger, M. Friedman, Jacques Lachmann, Rudolf Neumann, Max Hafner, Max Altschul, Izidor Steiner, Brod n/S. st. Fuchs & Mahler, Brod n/S, Vatroslav Fürst, Brod n/S. Jakob Geršković, Bučje, Isr. bog općina, Karlovac, A. Fröhlich, Karlovac, Isr. bog. općina Koprivnica, Samuel Rendeli, Zabok, Mavro Auginfeld, Vinkovci, Dr. Fischer, Bjelovar Dr. V. Reiner, Karlovac, Josip Adler, Brod n/S sa 100 K.

Svim plemenitim darovateljima zahvaljuje se društvo najtoplije.

Pretplatnicima na uvažanje! Prisljeni smo da poradi velikih poskupljivanja tiskarskih troškova povisimo pretplatu počevši od 1./VII. o. g. na: K. 14.— za cijelu god, na K 7.— za 1/2 god. na K. 3.50 za 1/4 god a cijenu za pojedini broj na 60 filira.

ŽIDOVSKI NARODNI FOND.

Svrha je Židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotuđljivim imetkom židovskog naroda. — Žid. narodni fond utemeljen je na V. cion. kongresu god. 1901. i posjeduje već preko 8. milijuna kruna. Prihodi neprestano rastu, a iznosili su god. 1917. oko 2 i pol mil. kruna.

Izkaz darova

iz jugoslavenskih zemalja austro-ugarske monarkije.

Za vrijeme od 10./VI. do 25./VI. 1918.

Adresa za listove Ž. N. F. Zagreb, Petrijnska ulica 22. Za novce: „Banka za trgovinu, obrt i industriju“, Zagreb, za tekući račun Ž. N. F.

Samoopozivanje.

Garnizon. Oskar Berger Mauthausen	2.—
Bojište. Dragan Klein	5.—

Herzl u koloniji Rišon-Lecijon.

Bilo je dana 27. listop. 1898. Pred večer stigla je kočija s putnicima iz Evrope u glavnu ulicu kolonije. Netko je između putnika prepoznao pokojnog vodju.

Herzl, Herzl! Kao glas o požaru raširila se vijest o dolasku i za nekoliko časova bijaše cijelo pučanstvo kolonije na nogama. Medjutim se je Herzl odvezao u Rotschildove podrumne. Dok je Herzl bio u podrumu, silno je poraslo očekivanje i čežnja pučanstva, da vidi i čuje Herzla. Na brzu je ruku svečano iskićen bet-am (kuća za skupštine), kojeg za čas dupkom napuniše ljudi. Muževi, žene i djeca, sve je pohrlilo u bet-am. Mnoge su žene ponijele i svoju dječicu iz kolijevke. Neopisiva napetost vladala je u množini. Kad se ukazao Herzl na vratima, kad su kolonisti ugledali njegu u pojavu, koja je izazivala svakoga na udivljenje i štovanje, — tada zaoriše dvoranom radosni, burni poklici „Hedad“, koji se neprestano opetovahu, sve dok Herzl nije zapremio priredjeno uzvišeno mjesto na čelu dvorane. Ovdje ga je pozdravio u ime kolonije starješina.

Herzl bijaše duboko ganut. Rišon Lecijon bijaše prvo židovsko selo, prva židovska kolonijau Palestini, koju je upoznao. To je on naročito istakao u svom odgovoru. Govorio je o blagostanju, o osebujnoj ljepoti naravi naše domaje, o vječnom čeznuću židovskog naroda i na novo probudjenoj nadi za narodnim preporodom. — Bez daha slušali su svi nazočni oduševljene riječi velikog vodje. A kad je dr. Herzl završio, tada se tresla cijela zgrada od urnebesnih poklika „J'hi doktor Herzl. J'hi hanasi!“ (Živio doktor Herzl, živio knez!) Sutradan je otputovao Herzl, praćen počasnim banderijem mladih kolonista.

Citati iz Herzlovog „Judenstaata“.

... Držim, da sam shvatio antisemitizam, koji je dosta zamršeni pokret. Promatram ovaj pokret kao Židov, ali bez mržnje i straha. Držim, da sam u antisemitizmu dobro prepoznao ono, što je u njemu surove šale, niske zavisti, baštinjene predrasude i vjerske nesnošljivosti — ali takodjer, što je u njemu umišljene samoobrane. Držim, da židovsko pitanje

Zagreb. B' not Cion. Po 6.—: Ignatz Rosner, po 2.— Jakša Wegner, Fančika Neumann, Zora Neuser, Paul Neuberger, Jelisava Schreiber, Weiss Zlata, po 1.— Milka Freiburger, Milka Herlinger, Frida Lausch, Minka Brüll, Slava Adler, Anka Aschner, Anka Sauerbrunn i Olga Fuchs

26.—

33.—

Škrabice.

B r č k o. Povjerenik Leo Kattan; Hram 7.—, Lezo I. Papo 72.—

79.—

B j e l i n a. Zadik Baruch 40.—

40.—

Z e m u n. Povjerenik Josef Elias: Erna Sasson 30.—, Benj. Becherano 8.40, Klara Elias 3.20, I. Isahar 4.—, Moritz Sasson 6.—

51.60

Z a g r e b. Povj. Josip Mevorach: B' not Cion 46.70, Mirjam Weiller 31.—. Ured Ž. N. F. 18.—, Adolf Licht 41.38, Josip Cohen 25.—

162.08

332.68

Zlatna knjiga.

T u z l a. Povj. Luise Zaloscer; Upis Mirte Pesach 142.—

142.—

Masline.

Z a g r e b. Ljudevit i Isabela Klein 2 masline na ime Josip Klein u gaju Bargiore 20.—. Nedeljno društvo kod Hilde 2 masline na ime Anton, Anka Freiburger i Hilda Freiburger 20.—, Simon Kron za povjerenje na ime Šimo Spitzer, a za vožnju na ime Frida i Šimo Spitzer 2 masline 20.—, Klara Barmaper za uslugu Šimi Spitzer 2 masline u gaju dr. H. Jacobi 20.— Oskar Heim na ime Irena Heim u gaju dr. H. Jacobi 10.—, Vlatko Donner na ime pok. Amalije Wolfsohn 10.—, Samuel Atias u gaju Bargiore 10.—, Lav Stern u Herzlovoj šumi na ime Teodor Herzl 10.—

120.—

B j e l i n a. Povj. Zadik Baruch: Luna Alkalay na ime Izak H. Alkalay

20.—

P r i j e d o r. Povj. Gustav Seidemann: Prigodom dječje pretstave na ime pretstavljajući, Fimke i Mirjam Mevorach, Klare Mosković i Rahele Stern 4 masline u vrtu Mazalte Pesach 40.—, E. Grün masline na ime Gideon Seidemann u vrtu istog 10.—

50.—

B a n j a l u k a. Sakupljeno kod Angele Löwy na ime Mazalte Pesach u vrtu iste

nije niti socijalno, -a niti vjersko pitanje, premda katkad čini takov dojam. Ono je narodno pitanje i da ga riješimo, moramo ga učiniti svjetskim pitanjem, kojega će morati riješiti u savjetu kulturnih naroda...

* * *

... Svagdje smo nastojali, da poštenim načinom nestanemo u narodu koji nas okružuje i samo smo htjeli da očuvamo vjeru svojih otaca. Ali nas u tome priječe Uzalud smo vjerni i mjestimice i pretjerani patrioti, uzalud pridonašamo iste žrtve u dobrima i krvi kao naši sugradjani, uzalud nastojimo, da povećamo slavu naših domovina u znanosti i umjetnosti, a bogatstvo u trgovini i prometu. U našim domovinama, gdje živimo već nekoliko stotina godina proglasili su nas tudjincima.

* * *

... Ja držim, da nam ne će dati mira. Medjutim, pritiskom i progonima nas ne mogu uništiti. Nijedan narod u istoriji nije izdržao tolike borbe i patnje. Izgredi protiv Židova imali su za posljedicu, da su otpali samo slabići. Jaki Židovi vraćaju se prokosno svome plemenu, čim buknu progoni.

4 masline: po 10.— Salamon Altarac, Zindorf, po 5.— Isidor Löwy, Josef Papo, po 2.— Salamon, Angela Löwy, Josef D. Nachmias, Zadik Danon, Isidor Lichtenstein 40.— Direktor Friedmann na ime Gid. Seidemanna u vrtu istog 10.— 50.— Bojište. David Anhaltzer 10.—, Vilko Rotter na ime Josip Rotter 10.— 20.— Zaposjednute zemlje. Dr. I. Pinto Jagodina na ime Nisima-Klara Farchi 10.— Derventa. Sara Baruch 2 masline u Herzlovoj šumi 20.— 20.— Sarajevo. Povj. Moise I. Montilja: Na izletu sakupljeno na ime Simha Salom 10.—, Regina Kattan na ime Merkada Kattan 10.— 20.— Brčko. Povj. Leon Kattan Kalmi i David Schönwald na ime Regine Schönwald 40.— 350.—

Darivanje zemlje.

Brčko. Povj. Leon Kattan: Po 12.— S. Jaroslavić, po 10.— Anci Lewy, Mirta Pesach, B. D. Schönwald, G. L. Kattan, Sara L. Papo, Šimun Papo, Zadik Levi, Regin. S. Papo, Laura E. Kabiljo, dobi-vena oklada, Matilda Schönwald, po 5.— Adolf Schönwald, po 2.— Leon Kattan, Berta Schönwald 131.— Zemun. Povj. Josip Elias: Zemunski cionisti 2 dunama na ime Aladara Pollak-Radalla: darovali su po 20.— Moric Sasson, Blanka Sasson, po 18.— dr. H. Urbach, po 10.—, Helena Anaff, Richard Herzl, po 3.—, Josef Levi, Adolf Rosenzweig, po 2.50, Jos. Levi, Jos. Isachar, Iso Neumann, po 2.—, Leon Becherano, Sig. Levi, razni darovatelji 4.50. 100.— Tuzla: Povjer. Luisa Zaloscer: Po 50.— Herman Wiesler, Sami Wiesler, Luise Zaloscer, po 10.—, dr. Capek, M. Konstantin, Elza Zaloscer, po 5.— Mr. Braun Glas. 185.— Zagreb. Mavro Wolfsohn na ime Amalija Wolfsohn 50.— 466.—

Roba.

Garnizon. O. Berger, Mauthausen 8.— Prijedor. Gustav Seidemann 10.— 10.— Zagreb. Ured Ž. N. F. 70.— 70.— Koprivnica. Hatchija 92.80 92.80

Pomoć Palestini. 180·80

Bjelina. Povj. Zadik Baruch: Po 17.— Zadik Baruch, po 13.—, Kolman Baruch po 10.— Josef Schwarzenberg, Mošo Konforti, po 5.—, Danijel Salom, Avram I. Papo, po 3.—, Jakob Kabiljo, Jakob Baruch po 2.— Ariur Schwitzer, Majer Baruch, Mošo Kajon, David Malz 81.— Zagreb. Lit. sast. žid. omlad. 95.— S. W. za sladoled M. Kraussu 3.— cionstol u Corsu 17.—, po 2.—, dr. Ž. Baum N. N., dr. Lederer, sijelo B not Ciona 20.30, B. Neumann 100.— po 20.— S. Reisner, Josip Cohen, dr. H. Kon. 301.30 Brčko. Leon Kattan, Isak S. Alkalaj 20.—, Rašela Almuzlino 15.—, Bern. Schönwald 5.— 40.— Caprag. Medju Židovima Capraga sakupila Adela Schwabenitz 84.— 84.— Ludbreg. Povj. Rab. I. L. Deutsch: Sakupio Mirko Weinrebe, po 20.—, Mirko Weinrebe, po 13.—, Julius Weinrebe, po 10.—, Rudolf Appler, Zora Lausch, po 5.—, Zlatko Weinrebe, Zora Weinrebe, po 4.— Frida Hirschler, po 3.—, Giza Deutsch, po 2.—, Micika Šooš 72.— Šabac. Povj. Danila Koen: Po 10.—, Mika Avramović, Albert Szemnitz, po 5.—, Filip Gunsberg, Mošo Abinun, po 3.—, Haim Koen, Josef Koen, Aron Amuzlino,

Rafajlo Papo, M. Beracha, J. Arueti 48.— Osijek. I. N. Schulhof 50.—, Stevo Spitzer 10.— 60.— Kutjevo. Mavro Haas 100.— 100.— Palanka. Šalom Zaharija 20.—, Abrah Lajoš 20.— 40.— Kostajnica. Hinko Lederer 100.— 100.— 926.30

Dječje sabirne knjižice.

Koprivnica. Hatchija: Mirjam Löwy, 13.30 Milka Rosenberg 20.50, Kolmann Lotta 70.—, Ervin Salamon 29.60, Lucika Hirt 6.10, Margita Würzberger 40.20, Milka Rosenberg 20.—, Andro Steiner 10.50, Mira Löwy 13.—, Lotta Kollman 58.60, I. Fuchs 57.40, I. Beck 13.— 352.20 Bjelovar: Branko Beck 46.70 46.70

Kolonija „Členov“. 398·90

Prijedor. Povj. G. Seidemann: Alb. Alkalay 10.— Sarajevo. Povj. Moise I. Montinja. Jakob Levi 5.—, Haim Alkalay 20.—, na rastanku Rifke Levi, Turbe 42.50, prigodom boravka dr. Singera sakupljeno 70.— Naci i Tilda Kattan 30.—, po 4.—, Mavro Bararon, Sara S. Montilja, i jedan darovatelj po 1.— 176.50 Zemun: Josef Elias: Po 6.—, B. Avran Samuel, po 3.—, Erna i Blanka Sasson, po 2.—, Samuel Neumann, Josef Elias, J. Issachar, Josef Löwy, I. M. Darsa, Blanka Hasson i 8 darovatelja po 1.— 30.— 216.50

Pionirski fond.

Prijedor. Povj. G. Seidemann: Em. Karger 10.— 10.—

Pregled.

Unišlo je dakle iz Hrvatske Slavonije i Dalmacije 1818.68 Iz Bosne i Hercegovine 1104.50 Iz garnizona, zaposjednutih zemalja i bojišta 133.— Ukupno 3.056.18

Od 1. januara do 25. juna 1918.

unišlo je ukupno K 52.528.92

Povjerenicima i prijateljima Ž. N. F.

Marljivošću svih prijatelja Ž. N. F. sabrana je medju jugoslavenskim Židovima, u prvom polugodištu 1918. nešto više od pedeset hiljada kruna. Ova lijepa svota dokazom je, da je danas Ž. N. F. najpopularnija žid. institucija medju našim Židovima i da bi se tolika svota bez mnogo naprezanja mogla sabrati i u drugom polugodištu 1918.

Molimo stoga sve povjerenike i uopće sve Židove, kojima je ozbiljno stalo do budućnosti žid. naroda, da podvostručenim marom i s najvećom ljubavlju nastave propagandom i sabiranjem za Ž. N. F. kako bi koncem god. 1918. mogli s ponosom reći:

„Jugoslavenski Židovi učinili su svoju dužnost prema svome narodu: Sabrali su u god. 1918. sto hiljada kruna za žid. narodni fond!“

Spomenik dru Herzlu.

Godine 1904. u kojoj je osnovana uredba darivanja drveća, umro je naš veliki vodja Theodor Herzl, ostavivši za sobom svoj narod osamljen na teškom putu u domovinu. Pošao je od nas muž, u čijoj su velikoj i plemenitoj duši patnje židovskog naroda namoćnije odjeknule i oslobodile energije, koje su ispunile tisuću njih novom voljom za rad. Smrt nam ga ugrabi u cvatu života, usred titanskog rada za narod.

Znali smo, da Herzlova duša ne može nikad da umre i da njegov genij, koji nas je u tamnom golusu probudio iz dubokog oćaja, nije uzalud zapalio luć slobode. Herzl nam je dao novu snagu za podnašanje nevolja, ali takodjer hrabrost i energiju za djelo obnove i mi ćutimo, da njegova velika duša živi i nadalje medju nama, te da će utjecati spasonosno i na buduća pokoljenja.

Ćuvstvo neizmjerne zahvalnosti prema velikom mužu tražilo je izražaja. Oćutila se potreba, da se stvori spomenik, koji bi bio dostojan, da nosi ime pokojnog vodje i istodobno predoćivao nastavak njegovog životnog rada. Bijaše želja sviju, da bi ovaj spomenik postao izvorom sreće i blagostanja narodu, za koji je Herzl žrtvovao svoj život i zemlju, za kojom je toliko težio. Pod dojmom tih osjećaja, stvoren je zaključak, da se prvi veliki nasadi darovanog drveća zasade na uspomenu Theodora Herzla u jednu „Herzlovu šumu“.

Svakome je Židovu i štovatelju Herzla dana mogućnost, da darivanjem drveća za Herzlovu šumu, na svoje ime ili na ime svojih milih, — sudjeluje pri ostvarenju lijepe ideje.

Nadamo se pouzdano, da će i naši Židovi vrlo rado darovati masline za Herzlovu šumu. Time će dokazati da su i oni shvatili znamenitost pošumljivanja za budućnost svete zemlje, a ujedno će lijepim načinom iskazati počast najvećem Židovu sadašnjosti, dru Theodoru Herzlu.

Nakon zaključka lista. 20. tamuz u Zagrebu.

Herzlova svećanost, koja je održana u nedelju, 30. lipnja 1918. obdarila je mnogobrojno općinstvo, koje je napunilo veliku dvoranu Hrv. Konzervatorija, nizom divnih i nezaboravnih dojmova. U uvodnom govoru naglasio je g. Lav. Stern znaćenje 20. tamuza za židovstvo, a zatim je jasno izrazio stanovište cionistićkog pokreta prema hrvatskoj javnosti, te gromko izjavio, da izmedju narodnih težnja hrvatskog naroda i cionistićkog nastojanja ne može biti nikada protivština. Svojim izvodima, govorio nam je g. Stern svima iz srca. — A što da velimo o monumentalno izgradjenom govoru našeg milog gosta, vodje galićkih cionista, dra Leona Reicha? Ta to nije bio samo savršeni govor, to bijaše i krasna pjesma, koja je dirnula svako srce, što još osjeća židovski, to bijaše izljev najuzvišenijih i najbolnijih ćustava židovske duše, to bijaše poklić jednog napaćenog naroda za slobodom i i rođenom grudom, to bijaše izražaj zahvalnosti onoj providnosti, koja nam je dala neumrlag Herzla!

Utićak divnog govora dra. L. Reicha teško je opisati. Ali, što se je zbivalo u nutrimi duše tolikih slušatelja i što je ispunjavalo svako srce oduševljenjem i svetim ćarom, — to se oćitovalo u poboćnom slušanju i gromkom odobravanju, to se zrcalilo na licima, koja se raćariše, u oćima, koje se orosiše. — A kad su nakon majstorskog govora dra. Reicha zaorili dvoranom mili zvuci pjesme naše nade „Hatikve“, tada je mnogi i premnogi oćutio slast, što je mogao reći: „Ivri onohi“ — „Ja sam židov“!

Herzlova svećanost u Zagrebu, bijaše velićanstven poklon sjeni velikoga Herzla i divna manifestacija za njegove ideje.

Pretpłata je povišena!

PAZI I DOBRO ČITAJ !!!

Tko želi sačuvati svoje zdravlje neka puš samo cigaretni papir

„GOLUB“

jer je „Golub“ najbolji papir sadašnjosti i jedini domaći proizvod.

Proizvod je „Prve hrv. tvornice cigaretnog papira“ Zagreb, koja tvornica zaposluje redovito 200 domaćih radnika.

Dobije se u svakoj trafici.

Josip Engelsrath

Najveće skladište dragulja, zlata, srebra i satova uz jamstvo i jeftine stalne cijene.

Veliko tvorničko skladište kina srebrene robe iz najboljih tvornic.

Ilustrovani cjenici na zahtjev badava i franko.

Kupuje i zamjenjuje staro zlato, srebro, dragulje, biser, briljante, satove, antikvitete, novac uz najviše cijene.

Vlastita radionica za umjetno izradjene novoradnje i popravke zlatnih i srebrenih predmeta brzo i jeftino.

Ilica 5 — Zagreb — Ilica 5

Ilica 5 — Zagreb — Ilica 5

Josip Engelsrath

Na zahtijev šalje kataloge o

*Židovskoj narodnoj glazbi,
Židovskoj literaturi
Židovskim razglednicama*

Jüdischer Verlag Berlin W. 15.

Sächsische Strasse 8.

Banka za trgovinu, obrt i industriju

dioničarsko društvo

Jelačićev trg 4. - ZAGREB - Jelačićev trg 4

Dionička glavnica K 5,000.000 — Pričuve K 2,000.000 —

PRIMA

štedne uloške na knjižice i u tekućem računu do daljnjega sa

4% čistih

KUPUJE I PRODAJE

vrijednosne papire, srečke svake vrsti devize, strani zlatn i srebrni novac.

PROVADJA BURZOVNE NALOGE.

FINANSIRA

industrijalna i trg. poduzeća.

ESKONTIRA

mjenice, doznačnice, čekove, odreske i žrijebane vrijednosne papire, daje predujmove na vrijednosne papire, kao dionice, rente, srečke i t. d. nadalje na otvorene knjižne tražbine uz povoljne uvjete,

Prodaje promese za sva vučenja, izdaje kreditna pisma i čekove na sva tu- i inozemna mjesta, osigurava srečke proti gubitku na tečaju.

Tekstilne otpatke

(krpe sviju vrsti)

kupuje i plaća najbolje cijene

Adolf Krausz stariji

(od povjerenstva za tekstilne otpatke ovlašten veletržac krpami).

Osijek g. g. Županijska 59.

ALEM

je Orijentalni prašak za zube, njegova je sastavina takova, da čini ono što je zubima podesno. Daje svježi dah iz ustiju zapriječuje krvarenje zubiju štiti zube od boli. Zaprečuje da zubi postanu šuplji. Čini zube, bijele i zdrave. Od velike je desinfekcione snage, te vas štiti od bolesti. A što je najvažnije, neugodan dah iz ustiju odmah odstranjuje i tako omogućuje svakom da ima lijepe bijele i zdrave zube te miomiris u ustima.

Cijena originalne kutije K 1-50.

Glavno skladište

Nobilior Drogeria Zagreb

Ilica 34.

TVORNICA ŠTAMPILJA

ŠANDOR SCHNELLER

REZBAR — GRAVEUR

ZAGREB

MARIJE VALERIJE ULICA BROJ 6.

PREVOZE ROBE I POKUĆSTVA U
GRADU I IZVAN GRADA PREUZIMA

JOSIP MÜNZER

Jurišićeva ulica broj 20.

TELEFON 4-28. 21-95.

OBAVLJA SVAKI PREVOZ POKU-
ĆSTVA I ROBE NAJSAVJESNIJE I
NAJJEFTINIJE.

Prva hrvatska štedionica

Osnovana godine 1846.

Dionička glavnica:
K 10.000.000.—

- u Zagrebu. -

Pričuve:
K 17.000.000.—ODRUŽNICE: Bjelovar, Brod n/S., Cirkvenica, Delnice,
Karlovac, Kraljevica, Novi, Osijek gornji grad, Požega, Rijeka,
Senj, Sisak, Sv. Ivan Zelina, Varaždin, Velika gorica, Vinkovci,
Virovitica, Vukovar, Zemun.

ISPOSTAVE: Požega, Osijek donji grad, Vinica.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun.
Eskomptira mjenice i devize.

Prima na inkaso tu- i inozemne mjenice.

Podijeljuje hipotekarne zajmove na kuće i na nekretnine.

Izdaje 4½%-tne založnice

koje imaju oprost od poreza, pupilarnu sigurnost
i jamčevnu sigurnost.

Mjenjačnica

Prve hrvatske štedionice, Ilica 5.

Prodaje i kupuje sve vrsti srećaka, vrijednosnih papira,
zlatnog, srebrenog te papirnato novca, unovčuje ku-
pone besplatno. Obavlja burzovne naloge. Izdaje čekove
i kreditna pisma, te obavlja isplate na te. melju i akreditiva
na sva tu- i inozemna mjesta vrlo kulantno.Prodaje sve vrsti srećaka na obročno otplaćivanje naj-
kulantnije. Izdaje promese na sve vrsti srećaka. Pre-
uzima reviziju srećaka i vrijednosnih papira besplatno.
Osigurava srećke proti gubitku u tečaju. — Preuzima
u pohranu vrijednosne papire. Iznajmljuje pojedine pre-
tince Safe-pohrane.Glavna kolektura kr. povl. razredne lutrije.
Prodaja srećaka kr. držav. lutrije.

Hrv. sveopća kreditna banka

dioničarsko društvo

u ZAGREBU, Ilica 25, i podružnica u Karlovcu

Uloške

preuzimlje uz najpovoljnije uka-
maćenje na uložne knjižice ili
na tekući račun, te ih bez ob-
zira na postojeće ili buduće usta-
nove moratorija isplaćuje.Svi u bankovnu struku zasjecajući
poslovi obavljaju se najkulantnije.

Posebno odijelenje za prodaju sladora

Zagreb, tel. br. 621, 7371 1590.

Karlovac, telefon br. 79

Utemeljena god. 1868.

Utemeljena god. 1868.

HRVATSKA ESKOMPTNA BANKA

Ilica broj 3. ZAGREB Ilica broj 3.

Dionička glavnica 134 milijuna kruna.

Pričuve 5,6 milijuna kruna.

Bankovni odjel.

Eskomptira mjenice i de-
vize.Prima novac na ukamaćenje
na uložne knjižice, doznačnice ili
teknici račun, te doznačuje is-
plaćivanja na sva tržišta tu i
inozemstva.Izdaje kreditna pisma na tu
i inozemstvo.

Odio za šumske poslove.

Podržaje vlastite pilane za
proizvodnju svih vrsti hrastove i
bukove rezanegradije.Podržaje lju tlonu za proiz-
vodnju pacconš.Preuzima u pohranu vrijed-
nosne papire i stavlja stranka-
ma na uporabu posebno ure-
djene blagajne (Safe-Depot)
pod ključem same stranke i su-
zatvorom zavoda uz umjerenu
pristobu.Proizvodnja exportne sklade
i drva za gorenje na veliko
i t. d.

Financira šumske poslove.

Mjenjačnica.

Kupuje i prodaje vrijednosne
papire.Kupuje i prodaje inozemni
kovani i papirni novac.Isplaćuje predumove na za-
log vrijednosnih papira.Unovčuje kupone te izžre-
bane papire i srećke.Prodaje na obročno otplatu
srećke svake vrsti po jedan ili
po više komada prema izboru

Hipotekarni odjel.

Podijeljuje na zemljišni posjed,
a u većim gradovima i na najam-
ne kuće Hipotekarne zajmove
na amortizaciju.

Podružnice: u Osijeku, u Vinkovcima i Petrinji.

Javno skladište: u Zagrebu.

kupca s bezodvlačnim pravom
igre.Prodaje vlastite 4½% založ-
nice koje su pupilarno sigurne,
sposobne za svake vrsti jamče-
vine, kao i za vojno-ženidbene
jamčevine, te su vrlo podese-
n za koristonosno ulaganje prišted-
nja. Obavlja besplatno evidencu
žrebanja srećaka i drugih žre-
banju potvrđenih papira.